

VANTAAN TURVALLISUUSKEHITYS JA TURVALLISUUSYHTEISTYÖ VUONNA 2015

23.3.2016

Vantaa

KUVA SAKARI MANNINEN

VANTAAN KAUPUNKI • KESKI-UUDENMAAN PELASTUSLAITOS • ITÄ-UUDENMAAN POLIISILAITOS • VANTAAN SEURAKUNTAYHTYMÄ

Vantaa kaupunginvaltuusto hyväksyi syksyllä 2013 kaupungin turvallisuussuunnitelman, jossa määriteltiin valtuustokauden turvallisuustyölle kahdeksan päätoimintalinjaa. Turvallisuussuunnitelman tavoitteena on kaupungin kokonaisturvallisuutta vahvistavan turvallisuusyhteistyön yhteistyöverkoston lujittaminen. Turvallisuusyhteistyön ja Vantaan koko kaupungin valtuustokauden strategian päätavoitteena on, että onnettomuuksien, tapaturmien tai rikosten seurauksena sairaalahoitoon joutuneiden vantaalaisten määrä 10 000 asukasta kohti vuoden 2011 tasoon verrattuna pienentyy vuoteen 2016 mennessä. Liikenneonnettomuuksissa loukkaantuneiden määrän tavoitteellaan vähentyvän 25 prosentilla vuoteen 2016 mennessä. Turvallisuuden

parantumiseen vaikutetaan merkittävimmin päihdeiden käytön vähentämisellä. Turvallisuusriskejä aiheuttavaa syrjäytymistä torjutaan lasten ja nuorten hyvinvointiin, koulutukseen ja työllistymiseen panostamalla.

Sairaalahoitoon loukkaantuneena joutuneiden vantaalaisten lukumääristä ja hoitajaksoista saadaan tilastotiedot noin vuoden viiveellä. Vuonna 2013 joutui lopullisten tietojen mukaan 2 879 vantaalaista loukkaantuneena sairaalahoitoon ja vuonna 2014 sairaalahoitoon joutui 2 714 loukkaantunutta vantaalaista. Loukkaantuneiden määrä vuoden 2011 lähtötasosta 145 loukkaantunutta on laskenut 130 loukkaantuneeseen 10 000 asukasta kohti. Henkilöturvallisuuden näkökulmasta on turvallisuuskehitys ollut Vantaalla erittäin myönteistä.

Suomeen viime vuoden syksyn 2015 aikana tulleesta huomattavasta turvapaikanhakijoiden määrästä sijoittui Vantaalle neljään vastaanottokeskukseen noin runsaat 1 000 henkilöä. Vastaanottokeskukset eivät ole aiheuttaneet rikollisuuden tason nousua Vantaalla. Poliisi on tehostetusti valvonut vastaanottokeskusten ja niiden lähiympäristön tilannetta. Poliisin valvonta-tehtävät ovat vastaanottokeskusten perustamisen seurauksena lisääntyneet. Vantaan kaupunki on organisoinut yhdessä Suomen Punaisen Ristin, Vantaan seurakuntien ja vastaanottokeskusten kanssa vapaaehtoistoimintaa turvapaikanhakijoiden tukemiseksi.

1. ONNETTOMUUKSIEN JA TAPATURMIEN ENNALTAEHKÄISY

Sairaalahoitoon joutuneiden vantaalaisten määrä on vuonna 2014 laskenut edellisvuosien tasosta sekä kokonaismääränä että väestöön suhteutettuna. Pelastuslaitoksen vuoden 2015 onnettomuus- ja ensihoitotehtävien määrän vähentyminen viittaa myönteisen kehityksen jatkuneen.

Keski-Uudenmaan pelastuslaitos kohdensi niin sanotut suurasiakaspalvelut vuonna 2015 Vantaan opetustoimelle ja varhaiskasvatukselle. Työskentelyyn kuului merkittävät ryhmätyömuotoiset osuudet, joissa toimialat arvioivat itse turvallisuuden eri sektorien tilaa sekä kävivät keskusteluja pelastuslaitoksen kanssa tulevista toiminnan painopisteistä. Työskentelytapa tuotti selkeää näkemystä toiminnan prioriteeteista ja konkreettinen työ käynnistyi vuoden aikana yhteistyössä pelastuslaitoksen kanssa.

Vantaan suurissa vanhusten hoitoyksiköissä Metsokodissa ja Simonkodissa peruskorjaukset olivat käynnissä tai pian alkamassa. Kotihoidossa palvelumitoitukset ovat haasteellisia, koska hoidettavien henkilöiden toimintakyvyn arvioinnin tuloksien huomiointi turvallisuuden näkökulmasta on vakioimatonta. Paloturvallisuusriskin kartoitukseen olisikin perusteltua luoda kotipalvelun henkilökunnalle sopiva työkalu. Pelastuslaitos pyrki hyvään yhteistyöhön näissä asioissa Vantaan Tilakeskuksen sekä kiinteistöjen kanssa. Vantaan käyttöönottona HaiPro-tilastointijärjestelmä merkitsee suurta parannusta turvallisuuden seurantaan sekä tarvittavien jopa kohdekohtaisten käytänteiden kehittämiseen.

Vantaalle saapuneet suuret turvapaikanhakijamäärät vaikuttivat merkittävästi pelastuslaitoksen palveluihin koskien sekä pelastustoimintaa (kohdetutustumiset, erheelliset tehtävät) että turvallisuuspalveluja (palotarkastustoiminta, tilojen käyttöönoton valvonta). Toimistotilojen käyttö majoitukseen herätti suurta huolta. Tilanne saatiin paranemaan yhdessä rakennusvalvonnan kanssa.

Heinä- ja elokuussa pidetyt Asuntomessut Vantaan Kivistössä onnistuivat turvallisuusviestinnän osalta hyvin, sillä messuilla oli koko niiden ajan Keski-Uudenmaan pelastuslaitoksen arvostusta saanut messuosasto. Messujen oheistapahtuma Tulevaisuuden asuminen – kaikille! -seminaari käsitteli erityisryhmien asumisen turvallisuutta. Kaupungin asuntoyhtiö VAV:in kanssa toteutettu tulevaisuuden turvalliseen asumiseen liittyvä hanke tuotti muun muassa selkokieliateriaalia ja aineistoa maahanmuuttajaryhmille. Hankkeen aikana VAV:n ja pelastuslaitoksen turvallisuusyhteistyö on vakioitu hyvälle tasolle.

Pelastuslaitosten kumppanuusverkosto perusti yleisötapahtumien ja erikoistehosteiden turvallisuuskäytäntöjä ohjaavan ryhmän. Työryhmä on tuottanut oppaita mm. yleisötapahtuminen pelastussuunnitelman laadintaan ja ohjeita mm. ilotulitteiden käytöstä. Yhteneväiset ohjeet ovat käytössä kaikissa pelastuslaitoksissa vuoden 2016 alusta. Vantaalla pelastuslaitokset ovat valoneet yleisötapahtumien turvallisuutta pääosin asiakirjavalvontana. Vantaalla tarkastettiin 172 yleisötapahtuman pelastussuunnitelmaa vuonna 2015. Suurimpiin yleisötapahtumiin on tehty valvontakäynti ja yhteistyö poliisin kanssa on ollut aktiivista. Vantaan suurimman yleisötapahtuman, kesän Tikkurila Festivaalin turvallisuusjärjestelyt sujuivat hyvin.

2. LÄHIYHTEISÖ- JA LÄHISUHDEVÄKIVALLAN EHKÄISY

Lähisuhdeväkivallan ehkäisyä tehdään sosiaali- ja terveydenhuollon toimialan vetämänä ja yhteistyöverkostolla poikkihallinnollisessa perhe- ja lähisuhdeväkivallan yhteistyöryhmässä. Toimintaan osallistuvat sosiaali- ja terveyspalvelujen lisäksi sivistystoimi, poliisi, seurakuntayhtymä, turvakoti, rikosuhripäivystys, sovittelutoiminta, nuorten turvatalo ja perheasiainneuvottelukeskus. Työryhmä toteuttaa laatimaansa lähisuhdeväkivallan vastaista toimintasuunnitelmaa. Keskeistä ehkäisytyössä on lähisuhdeväkivallan havaitseminen ja varhainen tunnistaminen asiakkaan tai potilaan elämässä.

Vantaalla oli vuonna 2015 kotihälytystehtäviä 3 222, joista perheväkivallaksi määriteltiin 1 072. Kotihälytystehtäviä oli runsaat 300 vähemmän kuin vuonna 2014 ja myös perheväkivallaksi määritellyt tehtävät vähenivät hieman. Henkeen ja terveyteen kohdistuneiden rikosten määrä vuonna 2015 oli 1 688, joka oli lähes sama määrä kuin vuonna 2014.

Vantaan kouluissa ja oppilaitoksissa on päivitetty toimintayksiköiden hyvinvointikansiot, jotka sisältävät kaikki oppilaiden hyvinvointiin ja turvallisuuteen liittyvät asiakirjat. Kouluissa ja oppilaitoksissa on harjoiteltu poistumista ja

sisälle suojautumista vaara- ja uhkatilanteissa. Lastensuojelulain ilmoitusvelvollisuuden laajennettua on kouluja ja oppilaitoksia koulutettu toimimaan tilanteissa, joissa epäillään väkivalta- tai seksuaalirikoksen kohdistuneen alle 18-vuotiaaseen. Ilmoitusvelvollisuuden mataloiduttua ovat tutkintapyyntöjä oppilaiden välisistä väkivaltatilanteista poliisille lisääntyneet.

Opetussuunnitelman uudistamista on valmisteltu ja oppilaiden hyvinvointi ja turvallisuus tulee painottumaan opetustoiminnassa. Koulujen tilojen turvallisuutta on tarkasteltu yhdessä pelastuslaitoksen kanssa. Koululaisten luvaton tulensyöttelyä on ehkäisty Tulipysäkki-hankkeen kehittämän henkilökohtaisen intervention avulla. Vuonna 2015 toiminta kohdistui 19 oppilaitokseen ja toiminnalla on saatu estettyä lähes kokonaan luvattoman tulenkäsittelyn uusiminen.

3. PAIKALLISEN HÄIRIÖKÄYTTÄYTYMISEN EHKÄISY

Yleisten paikkojen ja katujen turvallisuuskehitys

Poliisi vetää Turvallinen kaupunkielämä -toimintalinjaa yhteistyössä kaupungin toimialojen, kaupungin aluetoiminnan, seurakuntayhtymän, pelastuslaitoksen, yritysten ja järjestöjen kanssa.

Katuruuhkisuus oli koko kaupungin alueella hyvällä tasolla. Poliisilla oli vuonna 2015 yhteensä 8666 tehtävää, joiden aiheena oli yleisten paikkojen häiriökäyttäytyminen, päihtyneiden talteenotto, pahoinpitely tai ilkivalta. Tehtäviä oli 300 vähemmän kuin vuonna 2014. Pahoinpitelyt ja päihtyneiden talteenotto hieman vähenivät ja häiriökäyttäytymiseen liittyvät tehtävät olivat edellisen vuoden tasolla. Yleisten paikkojen häiriöitä ja rikoksia oli perinteiseen tapaan eniten Myyrmäen ja Tikkurilan keskustoissa. Tehtävien määrät olivat lähes edellisuosien tasolla, Tikkurilassa pahoinpitelyjen määrä väheni. Pahoinpitelyjä oli vuoden 2015 aikana Tikkurilassa 139 ja Myyrmäessä 101.

Tapahtumia kaupunginosissa ja yhdessä järjestöjen kanssa

Tikkurilassa järjestettiin huhtikuussa yhdessä Valtion teknisen tutkimuskeskuksen tutkijoiden kanssa työpaja, jossa arvioitiin Tikkurilan keskustan kehittämistä turvallisuuden näkökulmasta. Työpajan ehdotuksia toimitettiin kaupunkisuunnittelun käyttöön. Korsossa järjestettiin keväällä kyläiltä, johon osallistui kaupungin johtoa ja alueen toimijoita. Tilaisuudessa keskusteltiin mm. Korson keskustan rakentamisen suunnitelmista. Syyskuussa pidettiin Korsossa Lumossa Nuori

Vantaa -tapahtuma ja samalla Korson turvallisuustyöryhmä järjesti tapahtuman kaikille ikäryhmille teemalla turvallinen ja viihtyisä Korso. Joulukuussa järjestettiin järjestöjen turvallisuusilta kaupungintalolla. Tilaisuuden teemana oli turvapaikanhakijoiden tilanne ja vapaaehtoistoiminnan organisointi. Turvallisuusihtaan osallistui yli 40 järjestötoiminnan aktiivia ja tilaisuudessa käytiin varsin hyvähenkistä keskustelua.

4. JULKISIIN TILOIHIN KOHDISTUVIEN VAHINGONTEKOJEN EHKÄISY

Vahingontekojen määrän vähenemistä tavoitellaan kaupungin tilakeskuksen, toimialojen, aluetoiminnan ja yritysten yhteistyöllä. Poliisin tietoon tulleiden vahingontekojen määrä vuonna 2015 Vantaan alueella oli 2 376, joka oli 101 vahingontekoa vähemmän kuin vuonna 2014.

Kaupungin kohteisiin kohdistuneiden vahingontekojen aiheuttamat kustannukset ovat kuluvaan vuosikymmenen aikana merkittävästi vähentyneet. Kustannukset vuonna 2009 olivat 217 000 euroa ja ne laskivat alle puoleen vuonna 2013. Vuonna 2014 vahingontekojen kustannukset lievästi nousivat. Vuonna 2015 kaupungin kohteiden vahingontekojen kustannukset olivat 119 000 euroa, joka oli 15 000 euroa vähemmän kuin vuonna 2014.

5. YMPÄRISTÖTURVALLISUUS

Ympäristöturvallisuudessa ympäristökeskuksen vetämänä vahvistetaan ympäristövahinkoja ja ympäristörikoksia ehkäisevää yhteistyöverkostoa. Toimintaa toteutetaan yhteistyössä poliisin, pelastuslaitoksen, Helsingin seudun ympäristöpalveluiden (HSY) ja valtion ympäristöasioita hoitavien viranomaisten kanssa. Ympäristöterveydenhuollossa talousveden turvallisuuden varmistamiseen käytettiin vuoden 2015 aikana erityisen paljon voimavaroja. Tartuntatautien epidemiatilanteisiin varauduttiin tiiviillä yhteistyöllä eri sidosryhmien kanssa. Terveellisen sisäilman edistämiseksi on valvontaa suunnattu koulujen ja päiväkotien ennaltaehkäisevään valvontaan. Tavoitteena on vaikuttaa ilmanlaadun ongelmiin mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.

Pohjavesialueiden suojelusuunnitelmien tarkistaminen jatkui vuonna 2015 päivittämällä Fazerilan pohjavesialueen suunnitelma. Puhtaat pohjavedet ovat tärkeitä vesihuollon varaveden lähteitä. Vuonna 2015 sovittiin useiden pohjavesialueiden yhteistarkkailuista HSY:n kanssa. Ympäristön roskaantumisen tehtiin 130 ilmoitusta ja näistä tehtiin poliisille yhdeksän tutkintapyyntöä.

6. KAUPPAKESKUSTEN TURVALLISUUS

Vantaan kaupunkirakenteessa ovat kauppakeskukset keskeinen osa elinkeinotoimintaa ja tärkeässä roolissa asukkaiden päivittäisessä elämässä. Kauppakeskusten turvallisuustason ylläpitämiseksi korkealla tasolla tehdään yhteistyötä Helsingin kauppakamarin Vantaan osaston vetämänä. Yhteistyössä ovat mukana kauppakeskukset, pelastuslaitos ja poliisi.

Kauppakeskusten turvallisuustason arvioinnissa käytetään pelastuslaitoksen kehittämää riskienarviointijärjestelmää (TUTOR), joka huomioi laaja-alaisesti kohteen turvallisuusjärjestelyt, kauppakeskusten ja johdon itsearvioinnin turvallisuudesta. Palotarkastuksissa on korostettu poistumisturvallisuuden järjestelyjä, palavien nesteiden säilytysmääriä ja turvallisia säilytystiloja. Vuonna 2015 ei Vantaan alueen kauppakeskuksissa tapahtunut merkittäviä onnettomuuksia.

Keski-Uudenmaan pelastuslaitos vaikutti Työ- ja elinkeinoministeriön työryhmätyöskentelyssä siten, että myymälöiden ja kauppakeskusten vaarallisten kemikaalien varastointiin luotiin uusi valtakuunnallinen Turvallisuus- ja kemikaaliviraston julkaisema opas. Vuonna 2015 aloitettiin oppaan mukaisten käytäntöjen toteuttaminen eräissä kauppakeskuksissa, ja työtä jatketaan vuonna 2016.

7. JOUKKOLIIKENTEEN TURVALLISUUS

Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymä (HSL) vetää joukkoliikenteen turvallisuustyötä yhteistyössä seudun kaupunkien, valtion liikenneviraston, poliisin ja liikennepalveluja tuottavien operaattoreiden kanssa. Toiminnassa toteutetaan Helsingin seudun joukkoliikenteen turvallisuusstrategian aiesopimusta. Joukkoliikenteen turvallisuuden vahvistamisen tavoitteena on koko matkaketjun turvallisuus, jolloin matkustajat ja henkilökunta tuntevat olonsa turvallisiksi, eivät joudu onnettomuuksien uhriksi ja välttyvät häirinnältä ja väkivallalta.

Vantaan joukkoliikennejärjestelmässä on toteutunut vuoden 2015 aikana kolme suurta muutosta. Tammikuussa avattiin Tikkurilan matkakeskus Dixi, joka on maan toiseksi vilkkain rautatieasema ja merkittävä linja-autoliikenteen terminaali. Heinäkuussa alkoi Kehäradan liikennöinti ja liikenteen syyskauden alkaessa toteutui mittava linja-autoliikenteen linjastouudistus. Tikkurilan matkakeskus on osoittautunut toimivaksi ja viihtyisäksi nykyajan joukkoliikenteen palvelukeskukseksi, jossa on tarjolla erilaisia kaupallisia palveluita. Liikennevirasto, HSL, kaupunki, poliisi ja turvayritykset ovat yhdessä suunnitelleet matkakeskuksen turvallisuuden järjestelyjä. Matkakeskuksessa on vuorokauden ympäri järjestyksenvalvonta, jota vahvistetaan

aukioloaikoina. Nuorisopalvelut on aktiivisesti seurannut nuorison toimintaa matkakeskuksessa ja Kehäradan avauduttua on toteutettu yhdessä seudun muiden kaupunkien nuorisotoimien kanssa Nuoret raiteilla -hanketta myönteisen nuorisokulttuurin vahvistamiseksi junaliikenteessä ja asemilla. Joukkoliikenteen turvallisuutta vahvistaa liikenneviraston ja HSL:n perustama joukkoliikenteen turvallisuusvalvomo, jossa seurataan koko lähijunaliikennealueen asemien turvallisuustilannetta ja myös HSL alueen raitio- ja linja-autoliikenteen turvallisuustilannetta.

HSL:n asiakastytytyväisyystutkimuksen mukaan vantaalaisten kokemana joukkoliikenteen turvallisuus on vuosia pysynyt suurin piirtein samalla tasolla. Vuoden 2015 tutkimuksessa vastausten mukaan 92 prosenttia matkoista sujui ilman järjestyshäiriöitä, vain 1,6 prosenttia ilmoitti matkan aikana tapahtuneen järjestyshäiriöitä. Erillisessä lähijunaliikenteen tutkimuksessa myös 92 prosenttia ilmoitti matkojen sujuvan ilman häiriöitä. Toisaalta vastaajista 86 prosenttia ilmoitti kokevansa olonsa turvallisiksi asemilla ja pysäkeillä ja 10 prosenttia ei kokenut oloaan turvallisiksi junaliikenteessä. Tutkimusten perusteella voi todeta turvallisuustilanteen koettavan hieman heikommaksi kuin se todellisuudessa on. Yhteenvedona voi todeta työmatkaliikenteen olevan erittäin turvallista ja osa matkustajista kokee ongelmia myöhäisillä ja yön liikenteessä.

8. LIIKENNETURVALLISUUS VANTAALLA

Vantaan liikennesuunnittelu tekee yhteistyötä liikenneturvallisuuden parantamiseksi poliisin, kaupungin toimialojen, valtion liikenneviraston ja asukasjärjestöjen kanssa. Liikenneturvallisuustyöryhmässä ovat mukana muun muassa vanhus- ja vammaisneuvostot ja Liikenneturva.

Liikenneturvallisuus on kehittynyt myönteisesti koko tämän vuosikymmenen. Vantaan alueen liikenneonnettomuuksissa loukkaantui 290 ihmistä vuonna 2010, jonka jälkeen henkilövahingot ovat vähentyneet vuosittain. Vuonna 2015 loukkaantui 179 henkilöä. Turvallisuussuunnitelman valtuustokauden tavoite vähentää liikenneonnettomuuksissa loukkaantuneiden määrää 25 prosentilla on toteutunut etupainotteisesti.

Vantaan katuverkon turvallisuutta on parannettu mm. työssyyn ja suojakorokkein, erityisesti vanhusten käyttämissä kadunlityksissä sekä nopeusnäytötäuluja lisäämällä. Nopeuksien hallinta ja pitäminen rajoitusten mukaisina on tärkein keino onnettomuuksien ehkäisyssä. Esimerkiksi Kehä III:lla tekninen nopeusvalvonta on hillinnyt nopeuksia. Liikenneturvallisuusvalistuksessa nuoria on tavoitettu useiden peruskoulujen 8. luokan oppilaille järjestetyillä mopo- ja pyöräilyturvallisuustapahtumilla.

